

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 71. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius02val-shoot-idm139771562176352/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

INDLEDNING.

I.

DETTE lille Skrift skænkede Palladius Københavnerne som Nytaarsgave 1551; det maa derfor formodes, at det er udkommet ved Begyndelsen af dette Aar. Skriftet er vistnok uden direkte Forbillede: Sproget har ikke Oversættelsens Præg, men viser ved sin Brug af folkelige Billeder Slægtskab med Sproget i Visitatsbogen. Et Par Exempler herpaa kan fremhæves. I det første Stykke, Bekendelsen, taler Synderen om, hvorledes Menneskets Hjerte (o: Sjælen) drages med af Sanserne i Syndens Fordærv: „Mine fem Sind (o: Sanser) har brugt sig mangfoldigt i Synd; mit Hjerte har fulgt dem efter i mange Stykker som et Nød til Slagterboden“. I det andet Stykke, Bønnen, beder Synderen, at han maa faa Kraft til at modstaa de onde Lyster: „Styrk mig derfor, o Herre og Fader, og lær mig den rette Kunst at styre mit Kød og Blod; og naar jeg bliver for balstyrig og kan ikke selv binde mine onde Begæringer i Bidsel og Tømme, da vilt du hjælpe mig med dit hellige Kors — dog naadelige og maadelige“. Efter Bekendelsen og Bønnen følger Taksigelsen, og dermed slutter Skriftet.

II.

Følgende Udgaver findes:

1. Originaludgaven 1551, der er optrykt nedenfor. Den er i lille Kvartformat, som det facsimilerede Titelblad viser, og bestaar af 7 Blade, signerede A—A 4, B—B 3. Titlen er omgivet af en Ramme, paa hvis nederste Stykke er fremstillet et Skjold med Hans Vingaards Navnetræk, baaret

En anden Tæsigelse vdi
almindelighed/ Thi wi kun
de aldri fuldtacke
Gud.

Eg tacker
dig Almechtigste
Gud vor Her
ris Jesu Chris
ti euige Fader
sø hæffuer skabt
alle ting/oc bes
naret dem/ med
din euige Søn
Jesu Christo/ oc din Hellig And/
du vise/ retferdig oc naadig Gud/
en dommer oc hjælper/ som hæffuer
obebaret oss dig/ Oc send din Søn
til Verden/ Oc besticket hannem
til et Offer for oss/ oc hæffuet giffuet
B ij. off dit

af to Engle (sml. Titelrammen I. Bind, S. 311); paa Titelbladets Bagside (se nf. S. 76) findes et Træsnit af Kristus paa Korset, foroven ses Sol og Maane, ved Korsets Fod Marie og Johannes. Texten er udstyret med smukke Initialer og Vignetter (se ovenstaaende Gengivelse af Bl. B 2^r; jfr. nf. S. 80, L. 15 fig.).

2. Et bogstavret Optryk af Originalen i en Bønnebog fra 1553: *En skøn liden Bønnebog . . . Fordansket aff Francisco Vormorsen . . . oc nu forbedret med mange andre skjøne Bøner . . . Anno 1553.* Denne indeholder: 1. Frans Vormorsens Bønnebog, frit bearbejdet. 2. Peder Palladius' En Undervisning kortelig at bede. 3. Palladius' „Nytaarsgave“, der findes BL R 2^r—S 4^r og har følgende Titel:

*En daglig be- | kendelse / Bøn
oc Tack- | sigelse / til Gud / skenckt |
Kiøbenhaffns oc alle Dan- | marcks
Indbyggere / | til Nyt Aars gaffue. |
Pet. Pallad.*

Bønnebogen, der som hostaende Facsimile af BL S 2^r viser, er i meget lille Oktav, vil blive nærmere omtalt nedenfor i Indledningen til „En Undervisning kortelig at bede“.

Det eneste bevarede Exemplar, der er stærkt beskaaret, findes paa det kgl. Bibliothek.

3. Et ordret, men ikke bogstavret Optryk i den ældste bevarede Udgave af Palladius' „Et almindeligt Skriftemaal“, Kbh. 1561. Palladius' Nytaarsgave, der findes BL B 4^v—C 6^r har følgende Titel:

*En Anden | Daglige bekendelse | for Gud. | Pet: Pall: |
Huer bekende sig selff for | Gud / oc paakalde oc tacke |
hannem / vdi disse siste | och farligere tider / | som mact paa |
liger. | Sacha. j. | Vend dig til Gud / saa vender hand sig / |
Igen til dig / gantske Naadelig.*

Bogen vil blive nærmere omtalt nedenfor i Indledningen til „Et almindeligt Skriftemaal“.

4. Et ordret, men ikke bogstavret Optryk i H. P. Resens *Jesu Christi Testamente*, trykt i Oktav hos Henrich

En anden Tacksigelse
vdi almindelighed / Thi
vi kunde aldt fulde
tacke Gud.

4.

Jeg tacker dig Alme-
digste Gud vor Her-
ris Jesu Christeus
ge Fader som haffuer
skabt alle ting / oc beu-
rer dem / med din euige
Søn Jesu Christo / oc
din hellig Mand / du viffe /
retferdig oc naedig Gud /
en dommer oc hjælper /
som

Waldkirch i København; uden Aarstal. Palladius' Skrift findes Bl. G 5^r—H 1^r. Titlen lyder:

En Daglig oc Personlig | Bekiendelse/ Bøn oc Tacksigelse/ til Gud/ skenckt Kiøbenhaffns | Indbyggere oc andre til Nyt Aars gaffue. | Pet. Pallad. | 1551. | Huer bekiende sig self for Gud/ | oc paakalde/ oc tacke hannem/ vdi disse | sidste oc farlige tider/ som mact | paa ligger.

5. Samme Bog i Duodez, ligeledes trykt hos Henrich Waldkirch; uden Aarstal. Palladius' Skrift findes her Bl. I 1^r—I 9^r. Titlen lyder:

En Daglig | oc Personlig Bekiend- | else/ Bøn oc Tacksigelse/ | til Gud/ skenckt Kiøbenhaffns | Indbyggere oc andre til Nyt | Aars Gaffue. | PET. PALLAD.

Derefter følger som i Nr. 4 Opfordringen til Bekendelse oc Bøn.

6. Optryk i en Udgave af „Et almindeligt Skriftemaal“ fra 1652 (Udgaven vil blive omtalt nærmere i Indledningen til Skriftemaalet).

Palladius' Nytaarsgave findes Bl. A 9^r—B 5^v og har følgende Titel:

En anden daglige Be- | kiendelse for Gvd. | Pet: Pall: | Hver bekiender sig self for | Gvd/ oc paakalde oc tacke han- | nem/ vdi disse sidste oc farliger | Tider/ som Mact paa | ligger. | Sacha. j. | Vend dig til Gvd/ saa vender hand sig/ | Igien til dig/ ganske naadelig.

Ligesom Titlen er en nøje Gengivelse af 1561-Udgaven; saaledes er ogsaa Texten aftrykt ikke blot ordret, men for det meste bogstavret, efter det hundredaar-gamle Tryk.¹

¹ En bibliografisk Beskrivelse af Palladius' „Nytaarsgave“ 1551 er meddelt af Chr. Bruun i Danske Samlinger I, 163. Den er dog meget ufuldstændig, idet Bruun af de sex ovenfor beskrevne Udgaver kun omtaler Nr. 1 og Nr. 5.

